

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/88/2023
Identifikačné číslo spisu:	1117209204
Dátum vydania rozhodnutia:	27.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1117209204.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu D.. D. P., narodeného X. F. XXXX, B., I. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Vačekom, Bratislava, Vázovova 9/A, proti žalovanému Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 8C/13/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. novembra 2022 č. k. 4Co/118/2020-345, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 30. novembra 2022 č. k. 4Co/118/2020-345 v potvrdzujúcej časti z r u š u j e a v e c m u v r a c i a v t e j t o č a s t i n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu škody vo výške 7.451,03 eura a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 19.000 eur v lehote 30 dní od právoplatnosti rozsudku, vo zvyšku žalobu zamietol a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi trovy konania v časti o zaplatenie škody podľa miery úspechu vo výške 78,74 % a v časti o zaplatenie nemajetkovej ujmy podľa miery úspechu vo výške 100 % v lehote 30 dní od právoplatnosti uznesenia, ktorým súd rozhodne o výške náhrady trov konania. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobca sa žalobou, doručenou tunajšiemu súdu dňa 10. apríla 2017, domáhal od žalovaného náhrady škody za vynaložené trovy obhajoby vo výške 8.337,21 eura a náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 25.000 eur.

2. Na základe odvolania žalovaného Krajský súd v Bratislave (ďalej ako „odvolací súd“) rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti týkajúcej sa nemajetkovej ujmy vo výške 19 000 eur potvrdil. V ostatnej vyhovujúcej časti týkajúcej sa náhrady škody vo výške 417,32 eur ako aj zamietajúcej časti a v časti trov konania rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a v tomto rozsahu vrátil na nové konanie a rozhodnutie. V posudzovanej veci v časti priznanej nemajetkovej ujmy považoval odvolací súd skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie za správne.

3. Odvolací súd v preskúmvanej veci dospel k záveru, že odvolanie nie je vo vzťahu k časti výroku, ktorým súd prvej inštancie zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške

19.000 eur dôvodné.

4. Na základe odvolania podaného žalovaným bolo predmetom odvolacieho konania preskúmanie správnosti právneho záveru súdu prvej inštancie o dôvodnosti priznaného nároku na náhradu priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy, ako aj priznanej výšky náhrady škody, ktorá žalobcovi vznikla za trovy obhajoby. Žalovaný v priebehu konania namietal, že zo žaloby nebolo zrejmé, a ani v prebiehajúcom konaní žalobca nešpecifikoval, v súvislosti s ktorým so žalobcom označených titulov mala žalobcovi vzniknúť nemajetková ujma. V rámci svojej odvolacej argumentácie uviedol, že žalobca odvodzoval uplatnený nárok od piatich odlišných titulov (uznesenia o vznesení obvinenia, nesprávneho úradného postupu v podobe zaistenia majetku žalobcu, zamietnutia sťažnosti žalobcu voči uzneseniu o vznesení obvinenia, podania obžaloby, zohľadnenia znaleckého posudku, ktorý nemal všetky zákonom predpísané náležitosti pri rozhodovaní Špecializovaného trestného súdu v Pezinku. Poukázal na to, že uvedená skutočnosť má zásadný význam z hľadiska skúmania existencie príčinnej súvislosti medzi škodou, resp. jej časťou (v predmetnom prípade nemajetkovou ujmou, resp. jej časťou) a tým - ktorým právnym titulom (nezákonným rozhodnutím, resp. nesprávnym úradným postupom). V prípade absencie jednoznačného označenia titulu, v súvislosti s ktorým mala žalobcovi vzniknúť škoda, resp. jej časť (v predmetnom prípade nemajetková škoda, resp. jej časť) je skúmanie príčinnej súvislosti absolútne nemožné a žalobca je v konaní o náhradu škody povinný jasne označiť titul, ktorý je v priamej príčinnej súvislosti so vzniknutou škodou (nemajetkovou ujmou, resp. jej časťou), aby všeobecný súd pri posudzovaní nároku žalobcu na náhradu škody vedel správne aplikovať, to - ktoré zákonné ustanovenie a zistiť, či medzi tým - ktorým titulom a vzniknutou škodou, resp. jej časťou (nemajetkovou ujmou, resp. jej časťou) existuje vzťah priamej a bezprostrednej príčinnej súvislosti. Namietal, že v rozsudku bez akéhokoľvek predchádzajúceho tvrdenia žalobcu súd prvej inštancie sám špecifikuje, v súvislosti s akým titulom (zásahom štátu) si žalobca uplatnil náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Tejto odvolacej námietke žalovaného odvolací súd neprisvedčil a považoval ju za nedôvodnú, nakoľko z obsahu spisu, konkrétne zo zápisnice o pojednávaní konanom dňa 13. septembra 2018 (č. l. 133-138) jednoznačne vyplýva, že žalobca na otázku súdu, ktoré rozhodnutie v danej veci je nezákonným označil uznesenie Krajského úradu justičnej polície, PZ Nitra, zo dňa 15. augusta 2003 o vznesení obvinenia. V otázke náhrady nemajetkovej ujmy sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, ktorý v odôvodnení rozsudku jasne a výstižne vysvetlil ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán sporu, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov pri rozhodovaní vychádzal a ako ich vyhodnotil, vec správne právne posúdil, pričom odkázal na ustálenú judikatúru. Odvolací súd sa stotožnil so súdom prvej inštancie, že nakoľko je titulom nároku žalobcu na náhradu škody uznesenie o vznesení obvinenia zo dňa 15. augusta 2003 a zákon č. 514/2003 Z.z. nadobudol účinnosť 1. júla 2004, podľa § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. je potrebné daný vzťah posudzovať podľa zákona č. 58/1969 Zb.

5. Poukázal na to, že judikatúra dospela k záveru, že ide o špecifický prípad zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú začatím a vedením trestného stíhania, pri ktorom treba vychádzať z analogického výkladu úpravy najbližšej, a to z úpravy zodpovednosti za škodu spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Zároveň odvolací súd poukázal aj na rozhodnutie ústavného súdu, ktorý v rozhodnutí zo 7. júla 2016 sp. zn. I. ÚS 320/2016 konštatoval, že „nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom opodstatnenosti (zákonnosti) začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania“, a ktorý k tomu v ďalšej časti svojho rozhodnutia dodal, že „pre posúdenie nezákonnosti rozhodnutia, resp. postupu orgánu činného v trestnom konaní, nie je rozhodujúce, ako orgány činné v trestnom konaní vyhodnotili pôvodné podozrenie, ale to, či sa ich podozrenie v trestnom konaní potvrdilo“. Ústavný súd konštatuje, že ak bolo trestné stíhanie konkrétnej osoby zastavené z dôvodu, že sa skutok, pre ktorý bolo vznesené obvinenie, nestal, že skutok nie je trestným činom, resp. že skutok nespáchal obvinený, uznesenie, ktorým bolo obvinenému obvinenie vznesené a tiež aj záväzný pokyn prokurátora na vznesenie obvinenia (ak bolo obvinenie vznesené na základe pokynu prokurátora) sú vždy nezákonné, zasahujúce do základných práv jednotlivca. Odvolací súd zároveň poukázal na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, ktorá je ustálená v tom, že vtedy, keď došlo k zastaveniu trestného stíhania alebo k oslobodeniu spod obžaloby (prejednávaný prípad), treba s prihliadnutím na konkrétne

okolnosti a dôvody vychádzať z toho, že občan čin nespáchal, a že trestné stíhanie proti nemu nemalo byť začaté. Nárok na náhradu škody spôsobenej začatím trestného stíhania sa preto posudzuje ako nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím. Rozhodujúcim meradlom zákonnosti začatia (vedenia) trestného stíhania je neskorší výsledok trestného konania.

6. S rozhodnutím súdu prvej inštancie, v časti priznanej nemajetkovej ujmy, ako aj zdôvodnením rozsudku v tejto časti sa odvolací súd plne stotožnil a v zmysle ust. § 387 ods. 2 CSP na tento poukázal. Pre zdôraznenie správnosti rozhodnutia odvolací súd súhlasne so súdom prvej inštancie uviedol, že voči žalobcovi bolo vedené trestné stíhanie za pokračovací trestný čin neoprávneného podnikania spáchaného spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 118 ods. 1, ods. 3 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 s trestnou sadzbou 3 až 8 rokov a pokračovací trestný čin podvodu spáchaného spolupáchateľstvom podľa § 9 ods. 2 k § 250 ods. 1, ods. 4 písm. a), ods. 5 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 s trestnou sadzbou 5 až 12 rokov, pričom uvedeným konaním mala byť spôsobená škoda v rozsahu 100.000.000,- Sk. Pred začatím trestného stíhania bol žalobca bezúhonný, čo v konaní spochybnené nebolo. Trestné konanie voči žalobcovi bolo vedené od 15. augusta 2003 (od vydania Uznesenia o vznesení obvinenia) do 10. júna 2015 (vydanie oslobodzujúceho rozsudku), t. j. takmer 12 rokov. V čase začatia trestného stíhania mal žalobca 44 rokov a trestné stíhanie trvalo do jeho 57 rokov, teda veľkú časť jeho produktívneho pracovného života. Je nepochybné, že žalobca bol počas celého trestného stíhania vystavený hrozbe obmedzenia jeho základných slobôd, mal obmedzené disponovanie s jeho vlastníckym právom po dobu cca 7 rokov a bola poškodená jeho česť a dobrá povesť, nakoľko je nepochybné, že trestné stíhanie je veľmi vážnym zásahom do života každého obvineného, nakoľko sa mu kladú za vinu skutky, ktoré spoločnosť považuje za najvážnejšie formy protispoločenského konania.

7. Uviedol, že podľa názoru ústavného súdu vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí bez ohľadu na to, či bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. alebo za účinnosti zákona č. 514/2003 Z.z., odôvodňuje s ohľadom najmä na čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 listiny právo na náhradu nemajetkovej ujmy takto stíhanej osoby, pokiaľ jej táto v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania vznikla. (rozhodnutie ÚS SR sp. zn. III. ÚS 754/2016-42 zo dňa 24. januára 2017). Každé trestné konanie negatívne ovplyvňuje osobný život trestne stíhaného, na ktorého sa síce do okamihu právoplatnosti meritórneho rozhodnutia prihliada ako na nevinného, ale už samotný fakt trestného stíhania je záťažou pre každého obvineného. Už samotné trestné stíhanie výrazne zasahuje do súkromného a osobného života jednotlivca, do jeho cti a dobrej povesti, a to tým skôr, ak ide o obvinenie nepravdivé, ktoré je potvrdené právoplatným oslobodzujúcim rozsudkom súdu (Ústavný súd Českej republiky nález sp. zn. I. ÚS 554/04 z 31. marca 2005).

8. Odvolací súd súhlasil s názorom súdu prvej inštancie, že podľa ustálenej judikatúry je v otázke nemajetkovej ujmy za jeden deň väzby považovaná za primeranú náhrada v rozsahu 20 eur až 60 eur, ktoré kritériá nie sú ustálené vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy za jeden deň trestného stíhania. Je nepochybné, že trestné stíhanie je závažným zásahom do osobnostných práv stíhanej osoby, avšak ide o zásah podstatne menšieho rozsahu ako je to pri výkone väzby - zásadným rozdielom je rozsah zásahu do osobnej slobody poškodeného. Kým pri väzbe zásah do osobnej slobody skutočne nastal, pri trestnom stíhaní hrozba tohto zásahu spravidla reálne existuje, či už vo forme väzby alebo vo forme trestu odňatia slobody. Vzhľadom na tieto skutočnosti správne súd prvej inštancie vychádzal z ustálenej judikatúry, vzťahujúcej sa k nemajetkovej ujme za jeden deň väzby a túto primerane znížil vzhľadom na podstatne nižšiu intenzitu zásahu do práv poškodeného na 1/4. Pri stanovení náhrady nemajetkovej ujmy prihliadal na súvisiace právne predpisy, osobitne na maximálnu výšku nemajetkovej ujmy, ktorej priznanie umožňuje súčasná právna úprava (§ 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z.). Správnosť takéhoto postupu možno vyvodiť aj z rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/25/2019 zo dňa 20. júna 2019. Zákon č. 514/2003 Z.z. v ustanovení § 17 ods. 4 ustanovuje hornú hranicu nemajetkovej ujmy v rozsahu náhrady, poskytovanej osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu. Podľa osobitného predpisu je táto výška rovná 50-násobku minimálnej mzdy. Pretože trestné stíhanie žalobcu sa skončilo v roku 2015, súd pri určení maximálnej sumy nemajetkovej ujmy vychádzal z 50-násobku minimálnej mzdy v roku 2015, ktorá bola vo výške 380 eur a jej 50-násobok predstavuje sumu 19.000

eur. Priznaná náhrada nemajetkovej ujmy potom predstavuje v prepočte sumu 133 eur mesačne, resp. 4,46 eura za jeden deň trestného stíhania, čo sa súdu prvej inštancie vzhľadom na vyššie uvedené dôvody javilo ako primeraná náhrada, s čím sa odvolací súd plne stotožňuje.

9. Vychádzajúc z uvedeného považoval odvolací súd odvoláciu argumentáciu žalovaného v časti priznanej nemajetkovej ujmy za nedôvodnú a stotožnil sa so skutkovými zisteniami i právnymi závermi súdu prvej inštancie, pričom obsah odvolania žalovaného nie je spôsobilý spochybniť správnosť záverov rozsudku súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov výslovne v ňom uvedených a ani v odvolacom konaní neboli zistené také skutočnosti, alebo dôkazy, ktoré by mohli spochybniť správnosť skutkových a právnych záverov, na ktorých súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd postupom podľa § 387 ods. 1, 2 CSP napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo vyhovujúcej časti priznanej nemajetkovej ujmy v sume 19.000 eur ako vecne správny potvrdil.

10. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie (§ 396 ods. 3 CSP) v novom rozhodnutí vo veci.

11. Proti tomuto rozhodnutiu podal dovolanie žalovaný. Žalovaný dovolanie podal z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Dovolanie podal proti potvrdzujúcej časti výroku I. napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

11.1. K porušeniu práva na spravodlivý proces s poukazom na § 420 písm. f) CSP žalovaný uviedol, že vo svojom odvolaní zo dňa 20. apríla 2020 uviedol viacero podstatných námietok k rozsudku súdu prvej inštancie, pričom zásadnou bola námietka spočívajúca v nevysporiadaní sa s nedostatkom tvrdenia žalobcu pri označení konkrétneho z piatich žalobou uplatnených titulov, ktorým mala byť žalobcovi spôsobená nemajetková ujma. V tejto súvislosti namietal na to nadväzujúci postup súdu, ktorým súd sám iniciatívne svojvoľne určil jeden zo žalobcom uplatnených titulov (nezákonné rozhodnutie - uznesenie o vznesení obvinenia a nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v celom uplatnenom rozsahu posúdil výhradne za týmto titulom, tým sa dopustil porušenia zásady rovnosti strán sporu v konaní. Uvedeným postupom prvoinštančný súd sám znemožnil preskúmanie príčinnej súvislosti medzi tým - ktorým titulom a nemajetkovou ujmu, keďže žalobca v priebehu konania titul zakladajúci vznik nemajetkovej ujmy nikdy jasne neoznačil. Odvolací súd na tieto námietky reagoval len čiastočne (bod 23. odôvodnenia posledné 2 vety) riadne sa s nimi nevysporiadal. Napriek zmätočnosti a nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej inštancie odvolací súd tieto nedostatky neodstránil, rozsudok súdu prvej inštancie v časti priznaného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy potvrdil (výrok I.), pričom sa obmedzil na konštatovanie, že súd postačujúco zistil skutkový stav potrebný pre rozhodnutie veci, právne posúdenie veci prvoinštančný súd vykonal správne a bez ďalšieho prevzal argumentáciu prvoinštančného súdu z odôvodnenia rozhodnutia. Rozhodnutie odvolacieho súdu nedalo žiadnu odpoveď na otázky a argumentáciu žalovaným v odvolaní a to predovšetkým na otázku určenia titulu uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zbierky. Odvolací súd bez skúmania správnosti postupu súdu prvej inštancie len prevzal argumentáciu jeho odôvodnenia. Pri skúmaní tejto námietky žalovaného odvolací súd uviedol, že titulom na priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je uznesenie o vznesení obvinenia, odvolací súd poukázal na výsluch žalobcu zo dňa 13. septembra 2018, ktorý má dokazovať že z obsahu žalobcovej výpovede je zrejmé označenie titulu - uznesenia o vznesení obvinenia. Žalovaný však v odvolaní namietal, že v totožnom výsluchu žalobca uviedol, že za nezákonné rozhodnutie označil uznesenie o vznesení obvinenia aj súčasne za nesprávny úradný postup považoval zaistenie jeho majetku, zamietnutie jeho sťažnosti proti uzneseniu o vznesení obvinenia, podanie obžaloby, zohľadnenie znaleckého posudku, ktorý nemal všetky zákonom predpísané náležitosti pri rozhodovaní ŠTS. Prvoinštančný súd pri určení titulu teda rozhodoval svojvoľne a neodôvodnil skutočnosť, že sám prevzal na seba bremeno tvrdenia, ktorým je zaťažovaný výhradne žalobca a iniciatívne určil, ktoré so žalobcom uvedených rozhodnutí/postupov má byť titulom pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Rezignoval na preskúmanie postupu súdu prvej inštancie v rozsahu námietky žalovaného a nijako sa nevysporiadal so zásadnou skutočnosťou, že žalobca jeho výpoveďou, ktorá je súčasťou odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie k určení titulu nijakým spôsobom neposkytol súdu prvej inštancie podklad pre jednoznačné určenie titulu, z ktorého žalobca požaduje

peňažnú náhradu nemajetkovej ujmy špecifikovanou v žalobe jednou sumou - 25 000 eur. Za podstatné považuje uviesť aj skutočnosť, že odvolacím súdom uvedená judikatúra vo vzťahu k titulu sp. zn. I. ÚS 320/2016 a III. ÚS 754/2016 z obsahového hľadiska nijakým spôsobom neposkytujú odpoveď na podstatnú časť námietky žalovaného, to znamená odôvodnenie akou úvahou a postupom dospel súd prvej inštancie k záveru o treťom titule na základe ktorého má byť nárok na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi priznaný, a to za súčasného rešpektovania zásady rovnosti strán sporu.

11.2. O relevantnosti a opodstatnení tejto odvolacej námietky svedčí skutočnosť, že bez jednoznačného určenia titulu v ďalšom konaní je nemožné akékoľvek skúmanie primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalovaný v tejto súvislosti poukázal aj na uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici 15Co/286/2016.

11.3. Napokon zmatnosť v postupe odvolacieho súdu pri posudzovaní námietky žalovaného smerované, čo do ustálenia titulu nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je zjavná z bodu 28. odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorom odvolací súd v rozpore so skôr prezentovaným názorom o priznaní nároku na náhradu nemajetkovej ujmy z titulu uznesenia o vznesení obvinenia argumentuje obmedzením vlastníckeho práva žalobcu po dobu 7 rokov.

11.4. Ďalej žalovaný poukázal aj na zjavné nezohľadnenie odvolacej argumentácie žalovaného, ktorou namietal subsumovanie medializácie trestného konania pod príčiny následku spočívajúceho v spôsobenej ujme zásahom štátu. Prvoinstančný súd prehliadol skutočnosť, že v tejto časti nie je daná pasívna vecná legitimácia žalovaného aj v odôvodnení rozhodnutia (bod 74.) bez ďalšieho priznaný nárok odôvodnil okrem iného aj medializáciou trestného konania. Odvolací súd v rozsudku sa námietke žalovaného nevenuje vôbec a to napriek skutočnosti, že išlo o námietku pre odvolacie konanie podstatnú a to obzvlášť v situácii, kedy námietke žalovaného priamo svedčí aj záver krajského súdu premietnutý v rozsudku 14Co/418/2012 zo dňa 20. mája 2014, v ktorom uviedol, že pokiaľ ide o medializáciu osoby žalobcu, táto skutočnosť nezakladá zodpovednosť štátu za prípadnú ujmu spôsobenú zverejnením týchto informácií v médiách. V tomto smere žalovaný nie je zodpovednostným subjektom (rozsudok bol napadnutý dovolaním a najvyšší súd rozhodol v konaní uznesením 5Cdo/176/2015 a dovolanie odmietol). Z uvedeného vyplýva, že žalovaným namietané a zjavne neodôvodnené závery vybočujúce z judikatúry v obdobných veciach odvolací súd nepodrobil riadnemu preskúmaniu z hľadiska správnosti aplikácie príslušných právnych noriem a súdnych rozhodnutí v zmysle nárokov na odôvodnenie rozhodnutia podľa § 393 ods. 2 CSP. Odvolací súd opomenul povinnosť podľa § 380 ods. 3 CSP a to povinnosť zaujať jasné stanovisko k podstatným vyjadreniam strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie pokiaľ sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Námietky tejto kvality žalovaný v odvolaní jasne a zrozumiteľne predniesol.

11.5. Námietkou žalovaného bola aj skutočnosť, že súd prvej inštancie sa pri odôvodnení priznania nároku obmedzil výhradne na konštatovanie, že žalobca počas celého trestného stíhania bol vystavený hrozbe obmedzenia jeho základných slobôd, mal obmedzené právo užívať majetok po dobu cca 7 rokov, mal problémy zamestnať sa s ohľadom na to, že predmet trestného stíhania úzko súvisel s jeho povolaním, bola poškodená jeho česť a dobrá povesť aj v dôsledku medializácie veci a narušené jeho rodinné vzťahy s manželkou, pričom jedinými objektívne zistenými skutočnosťami z uvedených bolo konštatovanie hrozacej výšky trestu, dĺžky trestného stíhania, bezúhonnosti a veku žalobcu. Rozhodnutie trpelo nedostatkom dôvodov rozhodnutia, existenciou nesúladu medzi právnymi závermi súdu a jeho skutkovými zisteniami. V tomto smere poukázal aj na rozhodnutie Ústavného súdu SR pod sp. zn. IV. ÚS 115/03. Podľa tohto treba za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Žalovaný mal za to, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom, ignorovaním podstatných odvolacích námietok žalovaného nenaplnil svoju povinnosť dostatočne a presvedčivo svoje rozhodnutie zdôvodniť. Argumentácia žalovaného nesmeruje k spochybneniu skutkových či právnych záverov prijatých súdom prvej inštancie, ale namieta, že odvolací súd nevenoval zodpovedajúcu pozornosť odvolacím námietkam žalovaného.

11.6. Vo vzťahu k neprimeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy - dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) a podľa § 420 písm. f) CSP. V tomto smere podstata námietky žalovaného v odvolaní smerovala k skutočnosti, že aj napriek priznaniu náhrady nepresahujúcej 50-násobok minimálnej mzdy (380 eur x 50 = 19 000 eur) je potrebné za každých okolností vznik ujmy preukázať a súčasne bolo povinnosťou súdu prvej inštancie poskytnúť k priznanej výške náhrady odôvodnenie, ktoré

jednoznačne objasňuje za akých okolností bola uvedená suma žalobcovi priznaná a z akých kritérií súd prvej inštancie pri určení výšky náhrady vychádzal. Odvolací súd sa obmedzil len na konštatovanie, že vzhľadom na ustálenú judikaturu vo veciach priznávaných náhrad nemajetkovej ujmy titulom uznesenia o vzatí do väzby (20 a 60 eur deň vykonanej väzby) postupoval súd prvej inštancie správne a túto primerane znížil o 1/4. Z odôvodnenia, ale nie je zrejmé na základe akej úvahy súd dospel k názoru, že práve a výhradne 1/4 z výšky náhrad priznávaných za vykonanie väzby je adekvátne výška náhrady za vedenie trestného stíhania. Odvolací súd len prevzal tvrdenia súdu prvej inštancie rezignujúc pritom na povinnosť riadneho preskúmania uvedených tvrdení a odôvodnenia svojho rozhodnutia vo vzťahu k častiam rozsudku, ktoré boli žalovaným namietané v obsahu odvolania. Poukázal na uznesenia NR SR 6Cdo/37/2012 ďalej 3Cdo/25/2019. Podľa zákona č. 215/2006 Z.z., resp. v súčasnosti č. 274/2017 Z.z., na ktorý poukazuje zákon č. 514/2003 Z.z. (analogicky uplatniteľná pre zákon č. 58/69 Zb.), za najzávažnejší dôsledok (smrť) možno priznať maximálnu náhradu vo výške 50-násobku minimálnej mzdy, čo v prípade žalobcu predstavuje sumu 19 000 eur. Žalobcovi priznaný nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 19 000 eur, teraz síce nominálne neprevyšuje maximálny limit odškodnenia za rok 2015, avšak v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zbierky nemožno priznávať neprimerané sumy, ktoré by v konečnom dôsledku bagatelizovali nároky priznávané podľa ustanovení zákona č. 274/2017 Z.z. Inak povedané ujma, ktorá vznikla žalobcovi v súvislosti s jeho trestným stíhaním, v ktorom nedošlo k obmedzeniu osobnej slobody žalobcu a v súvislosti s ktorým navyše neboli v konaní preukázané žiadne iné než všeobecne judikaturou prezumované následky v osobnostnej sfére poškodeného.

11.7. Nie je možné principiálne vylúčiť, že v súvislosti s vedením trestného stíhania voči konkrétnej osobe mohli nastať také okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie aj sumy peňažnej náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá by sa svojou výškou približovala alebo prípadne aj presahovala maximálnu náhradu podľa osobitných predpisov v odškodňovaní obetí. V prípade žalobcu však takéto mimoriadne okolnosti z vykonaného dokazovania nevyplynuli. Žalovaný zastal názor, že odvolací súd žalobcovi priznal náhradu nemajetkovej ujmy, ktorej výška nezodpovedá zásadám rovnosti a primeranosti v porovnaní s odškodnením za poškodenie zdravia alebo za spôsobenie smrti. Aj podľa rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/224/2019 je nevyhnutné, aby zodpovedali súdy aj otázku, prečo konkrétne v rámci rozpätia ohraničeného zdolané nižšou jednotkou aktuálnej tuzemskej meny a zhora práve sumou 19 000 eur je dôvod ustáliť nárok presne na hornej hranici takéhoto rozpätia. Žalovaný zdôraznil, že v odvolaní namietal nesprávne zohľadnenie hrozby obmedzenia základných slobôd, obmedzenie užívania majetku po dobu 7 rokov, problémy zamestnať sa a medializáciu trestnej veci. Odvolací súd na tieto konkrétne námietky žalovaného nereagoval vôbec.

11.8. Žalovaný je tak toho názoru, že náhrada nemajetkovej ujmy vo výške 19 000 eur je neprimerane vysoká a súd k tejto výške dospel v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci. Odvolací súd tým, že nepostupoval v súlade s ustálenou judikaturou dovolacieho súdu dospel k nesprávne právnemu záveru o primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy za trestné stíhanie žalobcu, čo malo za následok, že táto sa nedôvodne rovná maximálnej sume odškodnenia poskytovaného osobám poškodeným násilnými trestnými činmi bez toho, aby odvolací súd uviedol špecifické dôvody pre takýto jeho postup. Z tohto dôvodu sa odvolací súd dopustil odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe s poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

11.9. Odvolací súd iba stroho zopakoval zistený skutkový stav a samotné posúdenie, či vyvrátenie odvolacích námietok žalovaného, vrátane početných poukazov na relevantné rozhodnutia najvyšších súdnych autorít úplne ignoroval, žalovaný teda má za to, že je založený v tomto zmysle aj dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP. Vzhľadom na uvedené žiadal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu v časti výroku I. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

12. K dovolaniu sa písomne vyjadril žalobca. Uviedol, že Okresný súd Bratislava I v spojení s rozsudkom dovolacieho súdu sú v súlade s dnes už ustálenou judikaturou, ktorú aj vo svojom rozsudku jasne označil, uviedol, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcovi vznikol v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím, ktorým je uznesenie o vznesení obvinenia na základe jednotlivých vyjadrení žalobcu. Pri rozhodovaní o výške priznaného nároku jasne a presne odôvodnil akými úvahami sa riadil, pričom poukázal na relevantnú judikaturu týkajúcu sa výšky nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Rozhodnutia súdov nižších inštancií považoval za zákonné a správne, zároveň sa stotožnil s ich

odôvodnením. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby bolo dovolanie zamietnuté, pretože nie je dôvodné.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné.

13.1. Žalovaný podal dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP a z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13.2. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech, ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená podľa § 429 ods. 1 CSP, resp. § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

13.3. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania, ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012 a 7Cdo/92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

13.4. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

13.5. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13.6. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13.7. V danom prípade v podanom dovolaní žalovaný uplatnil dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným

prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

13.8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

13.9. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovanne vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

14. V preskúmvanej veci žalovaný odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V prvom rade namietal správnosť „posúdenia primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe“, ktorú zároveň označil (6Cdo/37/2012, 3Cdo/25/2019).

14.1. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. a) CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahujú predmetné ustanovenia, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci predmetnej právnej otázky).

14.2. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

14.3. V súvislosti s položenou právnou otázkou v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa najvyšší súd zaoberal tým, či súdy nižších inštancií správne posúdili primeranosť priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe. Z obsahu dovolania vyplýva, že uvedená právna otázka sa týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím (za vedenie trestného stíhania) a nevyhnutnosti zohľadnenia iných hmotnoprávnych predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

14.4. Dovolací súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru k problematike priznávania výšky nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch.

14.5. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že „....súd je

povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach...“; v tomto rozhodnutí poukázal aj na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok EŠLP z 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Obdobné závery vyplývajú aj z ďalších rozhodnutí najvyššieho súdu, a síce z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 a z 20. júna 2019 sp. zn. 3Cdo/25/2019.

14.6. V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal aj otázkou, „či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013“. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“. Rovnakú právnu otázku riešil aj senát 7C najvyššieho súdu v rozhodnutí zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017. Senát 7C sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v citovanom rozhodnutí senátu 3C a považoval ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Pri riešení nastolenej otázky je potrebné pripomenúť aj staršiu judikatúru, ktoré sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ktorý zákon neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnym názorom najvyššieho súdu obsiahnutým v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 13/2009.

14.7. V rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci v obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok EŠLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike). V nadväznosti na to sa judikatúra začala zaoberať určením výšky odškodnenia, keďže právna úprava v tomto smere úplne absentovala.

14.8. V rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, podľa ktorého „...určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z....“. Napokon dovolací súd uvádza, že už v rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že „...i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca

živote) bagatelizovať“.

14.9. Z rozhodnutia NS SR sp. zn. 3Cdo/25/2019 vyplýva, že, „Určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym postupom orgánu štátu nesmie predstavovať ľubovôľu alebo absolútnu voľnú úvahu súdu, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu. Všeobecný súd je povinný určiť výšku tejto náhrady po náležitom zistení rozhodujúcich skutkových okolností, v nadväznosti na ktoré pri právnom posudzovaní veci prihliadne aj na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie (napr. zákon č. 215/2006 Z.z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi) a zohľadní aj právne závery, ku ktorým v obdobných prípadoch dospela judikatúra Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.“

14.10. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESĽP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESĽP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESĽP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

15. Uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých tak ako v posudzovanom prípade išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. (okrem rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/19/2018, kde žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z.z.). Zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval náhradu (a teda ani výšku) nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu aj v zmysle ustanovení zákona č. 58/1969 Zb. dospela však prax všeobecných súdov SR v súvislosti s právnymi názormi najvyššieho súdu obsiahnutými v judikáte R 13/2009.

15.1. Vzhľadom na túto judikatúru najvyššieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že v posudzovanom prípade sa odvolací súd pri riešení predmetnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vyjadrenej v týchto rozhodnutiach. Pokiaľ odvolací súd pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, zároveň túto neposúdil aj v kontexte s rozhodnutiami ústavného súdu a ESĽP, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol vecne nesprávne.

15.2. S odkazom na uvedené najvyšší súd konštatuje, že žalovaný v dovolaní, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, opodstatnene uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 432 ods. 1 CSP argumentujúc tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva pri riešení predmetnej právnej otázky na nesprávnom právnom posúdení veci.

15.3. Dovolaciemu súdu pritom neuniklo pozornosti, že odvolací súd pri rozhodovaní „interpretačne prihliadol na následný vývoj právnej úpravy“, ale v kontexte celej jeho úvahy to nepovažoval za dostatočne presvedčivé a preskúmateľné a tiež bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodovaciu prax v iných, obdobných veciach, rozhodol nesprávne. Odvolací súd mal pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy za nezákonný zásah do práv žalobcu vychádzať z predvídateľných kritérií vyplývajúcich z právnych predpisov a samozrejme prihliadnuť aj na relevantnú judikatúru, t. j. takú, ktorá sa zaoberá obdobnými (skutkovo a právne) prípadmi. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že princíp právnej istoty tak, ako je zakotvený v čl. 2 CSP, si komparatívny prístup súdov ohľadom priznanej nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnou väzbou vyžaduje. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má

právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu (čl. 2 ods. 3 CSP). Dovolací súd dáva odvolaciemu súdu do pozornosti, že k náhrade nemajetkovej ujmy napr. za nezákonnú väzbu už súdna prax vytvorila pomerne jasné kritériá určenia jej výšky (povaha trestnej veci, dĺžka a časové okolnosti väzby, preukázaný dopad väzby do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti, za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigované všeobecnými princípmi spravodlivosti). Nie je preto tiež možné sa pri priznávaní náhrady za nemajetkovú ujmu v danom prípade za nezákonné trestné stíhanie obmedziť len na „akúsi“ paušálnu sumu „na deň“ resp. „, mesiac“ (v danom prípade krátenú o 1 v porovnaní s nezákonnou väzbou), bez porovnania súvislostí aj s inými prípadmi. Práve v napadnutom rozhodnutí chýba akékoľvek porovnanie s obdobnými prípadmi a širšia úvaha (odvolacieho) súdu, ktorou k priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy dospel (porovnaj aj rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/31/2021). V tomto smere dovolací súd tiež poukazuje na bod 34. rozhodnutia Ústavného súdu SR sp. zn. IV ÚS 467/2021, podľa ktorého: „, Ústavný súd je toho názoru, že stanoviť presnou sumou výšku náhrady nemajetkovej ujmy za deň či mesiac trvania väzby vopred pre všetky prípady nie je možné, pretože primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy musí zohľadňovať vždy osobitné okolnosti prípadu, rozmanitosť nemožno vopred postihnúť. Rovnako tak nie je možné ani mechanicky prevziať závery rozhodovacej praxe súdov iných štátov či EŠLP, a to najmä s ohľadom na odlišnosť životnej úrovne v jednotlivých štátoch, ktorá rovnako tak musí byť zohľadnená, pokiaľ priznaná výška náhrady nemajetkovej ujmy má zodpovedať predstavám spravodlivosti a slušnosti v danom čase a na danom mieste (III. ÚS 754/2016). Nemožno vytknúť snahu súdov nižších inštancií odôvodniť výšku nemajetkovej ujmy porovnaním zásahu do osobnostnej sféry vo forme väzby oproti v danom prípade „, len nezákonnému trestnému stíhaniu“, ktoré trvalo vo vzťahu k žalobcovi takmer 12 rokov, avšak ako už bolo uvedené chýbalo konkrétne porovnanie v zmysle vyššie uvedeného s obdobnými prípadmi po skutkovej aj právnej stránke v previazanosti na konkrétny prípad žalobcu, skonkretizovanie zásahu v podobe nezákonného trestného stíhania do osobnostnej sféry žalobcu, totižto uvedené je veľmi všeobecné až paušalizované, čo neodráža konkrétnu situáciu a priznanie nemajetkovej ujmy vo vzťahu k žalobcovi.

15.4. Pokiaľ odvolací súd určil maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy nezohľadňujúc závery najvyššieho súdu uvedené vo vyššie uvedených rozhodnutiach a výšku nemajetkovej ujmy určil bez zreteľa na relevantné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodovaciu prax v iných, obdobných veciach; v dôsledku toho sa odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovaného smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Odvolací súd zároveň odpovie na odvolaciu námietku žalovaného v súvislosti s medializáciou trestného konania žalobcu a vecnej pasívnej legitimácie žalovaného (v tomto smere vid' nálež ÚS SR sp. zn. III. ÚS/236/2023, bod. 30), aj keď nepovažoval za podstatné posudzovať dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, nakoľko vykonal meritórny prieskum podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP v zmysle vyššie uvedených dôvodov tohto rozhodnutia.

15.5. S poukazom na uvedené dôvody dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovaného je dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Vzhľadom k zisteniu, že v danom prípade bolo dovolanie žalovaného dôvodné, Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s predmetnými ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúť za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

15.6. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.